

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
AGENT GUVERNAMENTAL

*Hotărâre tradusă și redactată de Direcția agent guvernamental.
Ea poate suferi modificări de formă.*

SECȚIA A DOUA

CAUZA GORIUNOV v. REPUBLICA MOLDOVA

(Cererea nr. 14466/12)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

29 mai 2018

Această hotărâre este definitivă, dar poate suferi modificări de formă.

În cazul lui Goriunov v. Republica Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a doua), întrunită într-o Cameră compusă din:

Robert Spano, *Președinte*

Paul Lemmens,

Ledi Bianku,

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Valeriu Griţco,

Jon Fridrik Kjølbro, *judcători*,

şi Hasan Bakırcı, *Grefier adjunct al Secției*,

Deliberând la 7 mai 2018 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. Cauza a fost inițiată în baza unei cereri (nr. 14466/12) versus Republica Moldova depusă la Curte în temeiul Articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”) de către un cetățean moldovean, dl Igor Goriunov („reclamantul”), la 1 martie 2012.

2. Reclamantul, căruia i s-a acordat asistență juridică, a fost reprezentat de dl E. Markov, avocat în Strasbourg. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul său la acel moment, dl L. Apostol.

3. Reclamantul a susținut, în special, că pe parcursul unei perioade de cinci luni a fost supus unui tratament inuman și degradant, contrar Articolului 3 din Convenție, ca urmare a încătușării acestuia de fiecare dată când s-a deplasat în afara celulei sale.

4. La 17 aprilie 2014, plângerea în temeiul Articolului 3 din Convenție a fost comunicată Guvernului, iar restul cererii a fost declarat inadmisibil, în conformitate cu Articolul 54 § 3 din Regulamentul Curții.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în 1968 și este deținut în Rezina.

6. Reclamantul a fost condamnat la închisoare pe viață la o dată necunoscută cu circa 10 ani înainte de evenimentele relevante și își ispășește pedeapsa în penitenciarul nr. 17 din Rezina. La 16 martie 2011, administrația penitenciarului a găsit un telefon mobil în celula sa. Întrucât conform regulamentului penitenciarului acesta este un obiect interzis, la 23 martie 2011 administrația penitenciarului l-a sancționat cu mustrare.

7. La 26 iulie 2011, consiliul penitenciarului a hotărât că reclamantul trebuia întotdeauna să fie încătușat când se deplasa în afara celulei. Un extras din decizia consiliului penitenciarului eliberat reclamantului menționa că consiliul „a examinat [reclamantul]” și a decis să-i aplice cătușele. Nu au fost oferite motive suplimentare și nu a fost specificată durata perioadei pentru care se aplica măsura. Din afirmațiile reclamantului rezulta că măsura a fost revocată la o ședință extraordinară a consiliului penitenciarului la cinci luni de la data impunerii acesteia.

8. La 28 iulie 2011, reclamantul a cerut administrației penitenciarelor să-i prezinte motivele pentru care consiliul penitenciarului a decis că ar trebui să fie încătușat. La 3 august 2011 a fost informat că sancțiunea a fost aplicată în baza ordinului nr. 4 emis de către Departamentul Instituțiilor Penitenciare (a se vedea § 17 de mai jos). Nu au fost oferite detalii suplimentare.

9. Printr-o scrisoare din 26 septembrie 2011, Departamentul Instituțiilor Penitenciare l-a informat pe reclamant, ca răspuns la cererea sa, că utilizarea cătușelor și a altor restricții a fost prevăzută de Regulamentul cu privire la executarea sentințelor, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006 („Regulamentul” - a se vedea §§ 14 și 16 de mai jos).

10. De asemenea, la 26 septembrie 2011, reclamantul a contestat decizia consiliului penitenciarului în fața judecătorului de instrucție, argumentând că a fost sancționat de două ori pentru aceeași infracțiune, contrar cerințelor legale exprese și că nu a fost informat despre motivele deciziei de a-l încătușa. El a indicat că cătușele erau o sancțiune și s-a bazat pe răspunsul Departamentului Instituțiilor Penitenciare (a se vedea paragraful precedent), argumentând că această sancțiune nu putea fi aplicată decât în baza Regulamentului și nu a unui ordin secret. Niciuna dintre circumstanțele prevăzute de Regulament privind utilizarea cătușelor nu a fost citată de consiliul penitenciarului.

11. În declarațiile sale în fața instanței, administrația penitenciară a susținut că sancțiunea fusese aplicată în mod legal și că reclamantul fusese informat corespunzător. Procurorul, care de asemenea a participat la ședință, a adăugat că sancțiunea a fost necesară pentru a împiedica reclamantul să prezinte vreun pericol pentru ceilalți deținuți.

12. La 25 noiembrie 2011, Judecătoria Rezina a respins plângerea reclamantului ca neîntemeiată. Aceasta a constatat că măsura respectivă a

fost aplicată în mod legal și pentru a-l împiedica pe reclamant să prezinte vreun pericol pentru alți deținuți. Această decizie a fost definitivă.

13. Reclamantul a încercat să obțină casarea deciziei, recurgând un remediu extraordinar, însă la 3 octombrie 2012 Curtea Supremă de Justiție a respins cererea sa.

II. PREVEDERI RELEVANTE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONAL

14. Conform punctului 593 din Regulamentul privind executarea sentinței, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006 („Regulamentul”), se poate aplica doar o singură sancțiune pentru o infracțiune disciplinară.

15. În conformitate cu punctul 95 din Regulament, în modul în care acesta a fost modificat la 26 septembrie 2008, persoanele care execută pedeapsa cu închisoare pe viață trebuie să poarte cătușe atunci când se deplasează în afara celulelor, dacă în cursul ultimei evaluări se stabilește că neaplicarea unei astfel de măsuri va constitui un pericol imediat pentru alți deținuți, personalul închisorii sau alte persoane. Evaluările de acest tip se efectuează cel puțin o dată la șase luni.

16. Potrivit punctului 219 din Regulament, un deținut poate fi încătușat dacă acesta (i) se opune fizic personalului închisorii sau „este agresiv” (până când el/ea se calmează); (ii) refuză să se deplaseze escortat; (iii) sunt motive să se creadă că există un risc ca deținutul să evadeze; (iv) el sau ea încearcă să se sinucidă, să se automutilizeze sau să atace alți deținuți (până când deținutul se calmează) sau (v) în timpul escortării unui deținut după evadarea sa și reținerea ulterioară.

17. Potrivit Guvernului, ordinul nr. 4 al Departamentului Instituțiilor Penitenciare, adoptat la 13 ianuarie 2009, prevede la articolul 39/1 că consiliul penitenciarului poate decide dacă este necesar să încătușeze o persoană condamnată la pedeapsa cu închisoarea pe viață sau dacă să-i scoată cătușele unei astfel de persoane, în funcție de gradul de pericol pe care el sau ea îl reprezintă.

18. Normele Europene privind penitenciarele (anexa la Recomandarea Rec (2006) 2 a Comitetului de Miniștri către Statele membre din 11 ianuarie 2006), menționează, după cum urmează:

“...

60.2 Seriozitatea oricărei pedepse trebuie să fie proporțională cu infracțiunea.

...

60.6 Instrumentele de reținere nu vor fi aplicate niciodată ca pedeapsă.

...

63. Un deținut niciodată nu va fi pedepsit de două ori pentru aceeași faptă sau comportament.

...

68.2 Cătușele, jachetele de reținere și alte dispozitive de reținere nu vor fi utilizate cu excepția:

a. dacă este necesar, ca măsură de precauție împotriva evadării în timpul transferului, cu condiția să fie înlăturate atunci când deținutul apare în fața unei autorități judiciare sau administrative, cu excepția cazului în care autoritatea respectivă decide altfel; sau

b. prin ordinul directorului, în cazul în care alte metode de control nu reușesc să protejeze un deținut de auto-vătămare sau rănire a altor persoane sau pentru a preveni deteriorarea gravă a proprietății, cu condiția ca în astfel de cazuri directorul să informeze imediat medicul și să raporteze autorității penitenciare superioare.

68.3 Instrumentele de reținere nu vor fi aplicate mai mult decât este strict necesar.

...”

19. Părțile relevante ale Raportului General nr. 25 (aprilie 2016) al Comitetului European pentru prevenirea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT/Inf (2016) 10) prevăd următoarele:

“ Obiectivele și principiile de bază pentru tratamentul deținuților condamnați pe viață

74. În opinia CPT, obiectivele și principiile privind tratamentul deținuților condamnați pe viață, formulate de Comitetul Miniștrilor în Recomandarea Rec (2003) 23 privind gestionarea de către administrațiile penitenciare a pedepsei pe viață și a altor deținuți pe termen lung rămâne documentul cuprinzător cel mai pertinent și de referință pentru acest grup de deținuți. Pe scurt, aceste principii sunt:

...

- *principiul de normalizare*: deținuții condamnați pe viață ar trebui, ca toți deținuții, să fie supuși numai restricțiilor necesare pentru îngrădirea lor sigură și ordonată;

...

Concluzie

81. CPT invită statele membre să-și revizuiască tratamentul față de deținuții condamnați pe viață, pentru a se asigura că acest lucru este în concordanță cu riscul individual pe care îl prezintă, atât în detenție, cât și față de comunitatea externă, și nu doar ca răspuns la sentința impusă acestora. În special, statele membre în cauză ar trebui să ia măsuri pentru a elimina obligația legală de a separa deținuții condamnați pe viață de ceilalți deținuți condamnați pe termen lung și de a pune capăt utilizării sistematice a măsurilor de securitate, cum ar fi cătușele în interiorul închisorii.”

ÎN DREPT

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE

20. Reclamantul se plânge, în temeiul Articolului 3 din Convenție, că a fost supus unui tratament inuman și degradant prin faptul că a fost forțat să poarte cătușe fără nici un motiv special. Articolul 3 are următorul cuprins:

“ Nimeni nu poate fi supus torturii sau unor tratamente sau pedepse inumane sau degradante.”

A. Admisibilitate

21. Curtea constată că cererea nu este în mod vădit nefondată în sensul Articolului 35 § 3 (a) din Convenție. În plus, aceasta constată că ea nu este inadmisibilă pe niciun alt motiv. Prin urmare, cererea trebuie declarată admisibilă.

B. În fond

1. *Susținerile părților*

(a) Reclamantul

22. Reclamantul a susținut că cătușele i-au fost aplicate ca pedeapsă pentru încălcarea regulilor penitenciarului și în calitate de avertisment pentru el și ceilalți despre consecințele dure ale acestei acțiuni. El a spus că a petrecut mult mai mult timp în afara celulei decât a invocat Guvernul, nu doar faptul că plimbările sale în zona zilnică de exerciții, la medicul închisorii sau la administrația penitenciarului durau aproximativ de la opt până la zece minute de fiecare dată, dar, de asemenea, și faptul că fiind la medic sau la administrație el continua să poarte cătușe. Mai mult, el a avut o viață socială activă în închisoare, participând la concerte de amatori, jucând tenis de masă și vizitând regulat camera de sport și sala de calculatoare. Aducerea sa în cătușe la toate aceste activități l-a devastat și l-a umilit în fața celorlalți deținuți.

23. Reclamantul a susținut că sancțiunea a fost ilegală deoarece a încălcat două prevederi din Regulament, *i.e.* că un deținut putea fi încătușat doar ca răspuns la un pericol imediat prezentat de acest deținut și că un deținut nu putea fi sancționat de două ori pentru același delict. În plus, regula suplimentară care permite consiliului penitenciarului să aplice cătușe

ca răspuns la o încălcare a oricărei reguli de penitenciar a fost introdusă prin intermediul unui ordin emis de Departamentul Instituțiilor Penitenciare. Această normă suplimentară prevedea doar un cadru pentru aplicarea practică a Regulamentului; aceasta nu putea extinde în mod legal prevederile legale ale acesteia. În cele din urmă, reclamantul a subliniat faptul că decizia inițială a consiliului închisorii nu făcea referire la o amenințare la adresa securității și că un astfel de argument a apărut abia în timpul procedurilor judiciare. Prin urmare, încătușarea sa nu putea fi justificată ca măsură de securitate și nu putea fi considerată ca fiind proporțională cu abaterile sale, spre deosebire de jurisprudența invocată de Guvern, în care securitatea se afla în centrul deciziilor de a aplica cătușele.

(b) Guvernul

24. Guvernul a susținut că cătușele nu au constituit o sancțiune împotriva reclamantului; mai degrabă, a fost o măsură de protecție impusă adițional față de principala sancțiune, care, în cazul reclamantului, a fost muștrarea. Acest tip de măsură suplimentară a fost similar cu cele impuse pentru alte tipuri de infracțiuni, cum ar fi deducerea punctelor dintr-un permis de conducere adițional la o amendă pentru încălcarea regulamentului traficului. Prin urmare, reclamantul nu a fost sancționat de două ori pentru aceleași acțiuni. De altfel, măsura era legală, întrucât aceasta fusese prevăzută în ordinul nr. 4 al Departamentului Instituțiilor Penitenciare.

25. Guvernul a adăugat că reclamantul a petrecut perioade foarte scurte de timp (între trei și cinci minute), fiind escortat în zona zilnică de exerciții fizice sau în cabinetele medicului închisorii și al administrației penitenciare, care se aflau aproape de celulă. Astfel, inconveniențele au fost minimale, cu atât mai mult cu cât mâinile lui fuseseră încătușate în fața lui și nu (așa cum prevede Regulamentul) la spate. Măsura a fost proporțională cu situația reclamantului. Guvernul a susținut că cătușele ar fi fost „o măsură necesară pentru asigurarea regimului special de aplicare a măsurii detenției pe viață, [și] o formă de garantare a comportamentului și a disciplinei corespunzătoare în timpul executării pedepsei penale pe viață”.

26. În plus, conform jurisprudenței Curții, utilizarea cătușelor nu ridică o problemă în temeiul Articolului 3 din Convenție, atâta timp cât aceasta este impusă ca parte a unui arest sau a unei detenții legale și nu implică folosirea forței excesive sau expunerea publică inutilă.

27. Prin urmare, tratamentul la care fusese expus, fiind de natură preventivă și de protecție, nu era menit să umilească și nu depășise nivelul minimal de severitate inerent Articolului 3 din Convenție.

2. *Aprecierea Curții*

(a) **Principii generale**

28. Așa cum Curtea a afirmat în repetate rânduri, Articolul 3 din Convenție consacră una dintre cele mai fundamentale valori ale societății democratice. Se interzice, în termeni absoluți, tortura sau tratamentul sau pedeapsa inumană sau degradantă, indiferent de circumstanțele și de comportamentul victimei (a se vedea, printre multe alte hotărâri, *Labita v. Italia* [MC], nr. 26772/95, § 119, CEDO 2000- IV).

29. Maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a intra în domeniul de aplicare al Articolului 3. Evaluarea acestui minim este relativă; depinde de toate circumstanțele cazului, cum ar fi durata tratamentului, efectele sale fizice și psihice și, în unele cazuri, sexul, vârsta și starea de sănătate a victimei (a se vedea, printre alte hotărâri, *Kudla v. Polonia* [MC], nr. 30210/96, § 91, CEDO 2000 XI, *Enea v. Italia* [MC], nr. 74912/01, § 55, CEDO 2009, *Bouyid v. Belgia* [MC], nr. 23380/09, § 86, CEDO 2015; și *Chlalfia și Alții v. Italia* [MC], nr. 16483/12, § 159, CEDO 2016 (extrase)). Deși întrebarea dacă scopul tratamentului a fost acela de a umili sau de a demoraliza victima este un factor care trebuie luat în considerare, absența unui astfel de scop nu poate exclude concludent o constatare a încălcării Articolului 3 (a se vedea, printre alte hotărâri, *Svinarenko și Slyadnev v. Rusia* [MC], nr. 32541/08 și 43441/08, § 114, CEDO 2014 (extrase) și *Khlaifia și Alții*, citată mai sus, § 160 (a)).

30. Tratamentul este considerat a fi „degradant” în sensul Articolului 3 atunci când umilește sau demoralizează o persoană, demonstrând lipsa de respect sau diminuarea demnității sale umane, sau atunci când provoacă sentimente de frică, suferință sau inferioritate de a distruge rezistența morală și fizică a unei persoane (vezi *M.S.S. v. Belgia și Grecia* [MC], nr. 30696/09, § 220, CEDO 2011 și *El-Masri v. Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei* [MC], nr. 39630/09, § 202, CEDO 2012).

31. Pentru ca tratamentul să fie „degradant”, suferința sau umilința implicată trebuie, în orice caz, să depășească elementul inevitabil al suferinței sau a umilinței legate de o anumită formă de tratament legitim (vezi *V. v. Regatul Unit*, citată mai sus, § 71, și *Svinarenko și Slyadnev*, citată mai sus, § 116, CEDO 2014 (extrase)). Măsurile care privesc o persoană de libertatea sa pot implica adesea un astfel de element. Cu toate acestea, nu se poate spune că executarea reținerii în sine ridică o problemă în temeiul Articolului 3. În pofida acestui fapt, în temeiul acestei prevederi, Statul trebuie să se asigure că o persoană este deținută în condiții compatibile cu respectarea demnității sale umane și că maniera și modul de executare a măsurii nu îl supune la suferință sau greutăți de o intensitate care depășește nivelul inevitabil al suferinței inerent detenției (vezi *Kudla v. Polonia* [MC], nr. 30210/96, §§ 92-94, CEDO 2000 XI).

32. Cu referire la măsurile de constrângere, cum ar fi încătușarea, acestea nu generează, în mod normal, o problemă în temeiul Articolului 3 din Convenție („tratament degradant”) în cazul în care măsura a fost impusă în legătură cu arestul sau detenția legală și nu implică utilizarea forței, sau expunerea publică, depășind, ceea ce este în mod rezonabil considerat necesar, în aceste circumstanțe. În acest sens, este important, de exemplu, să se stabilească dacă există motive să se creadă că persoana respectivă s-ar opune arestării sau s-ar eschiva, ar provoca vătămare sau prejudiciu sau va distruge probele (a se vedea, de exemplu, *Raninen v. Finlanda*, 16 decembrie 1997, § 56, *Rapoarte de hotărâri și decizii 1997 VIII*, *Öcalan v. Turcia* [MC], nr. 46221/99, § 182, CEDO 2005 IV, *Gorodnitchev v. Rusia*, nr. 52058/99, §§ 101, 102, 105 și 108, 24 mai 2007, *Miroslaw Garlicki v. Polonia*, nr. 36921/07, §§ 73-75, 14 iunie 2011 și *Svinarenko și Slyadnev*, citată mai sus, § 117).

(b) Aplicarea acestor principii în prezenta cauză

33. Curtea trebuie mai întâi să decidă dacă Articolul 3 era aplicabil în acest caz, și anume dacă măsura aplicată reclamantului ar putea fi considerată ca fiind „tratament degradant” în sensul acestei dispoziții. Aceasta remarcă faptul că măsura reclamată a provocat, după cum a recunoscut Guvernul, un anumit grad de inconveniență. Este important de reținut că această măsură a fost impusă reclamantului – timp de peste cinci luni – de fiecare dată când părăsea celula. În plus, Curtea este de acord cu argumentul reclamantului că l-a plasat într-o lumină negativă în ochii altor deținuți, care nu trebuiau să poarte cătușe. Deși nu exista o adevărată expunere publică a încătușării sale (deoarece toți cei care l-au văzut pe reclamant ar fi fost fie deținuți, fie angajați ai penitenciarului), Curtea nu poate exclude acest lucru, mai ales pentru un deținut condamnat la o perioadă îndelungată de detenție, relația cu alți deținuți și chiar cu personalul închisorii poate fi importantă pentru propria încredere în sine. Prin urmare, orice măsură care diminuează o astfel de stimă de sine sau imaginea de sine în ochii celorlalți, mai ales atunci când durează perioade îndelungate de timp, trebuie considerată ca fiind potențial „degradantă”. Determinarea finală a faptului dacă măsura a avut efectiv un astfel de efect va depinde de toate circumstanțele, în special de motivul pentru un astfel de tratament, de conformitatea acestuia cu dreptul intern și de proporționalitatea sa în raport cu comportamentul inadecvat al deținutului.

34. Curtea constată că reclamantul a încălcat regulamentul penitenciarului prin faptul că deținea un telefon mobil, i.e. un articol interzis. Cu toate acestea, cătușele au fost aplicate reclamantului „până s-a calmat” (a se vedea paragraful 16 de mai sus), într-o situație în care el se afla într-o stare agitată și reprezenta un risc de securitate. Într-adevăr,

consiliul penitenciarului nu a indicat niciun risc de securitate pentru a justifica aplicarea acelei măsuri. De asemenea, nu a fost specificat vreun alt motiv cu excepția simplei afirmații în decizia sa că „[reclamantul] a fost examinat” (a se vedea § 7 de mai sus).

35. Decizia de a-l încătușa pe reclamant a fost luată după patru luni de la descoperirea telefonului. Curtea consideră că, dacă posesia ilegală a unui telefon a reprezentat un risc real de securitate, ar fi trebuit să se ia imediat măsuri. Nu este clar care este riscul pe care l-ar prezenta reclamantul la patru luni după ce telefonul i-a fost luat. În orice caz, autoritățile penitenciare nu au oferit niciodată o explicație în acest sens. În plus, având în vedere că nu există vreo dovadă în dosar cu privire la orice evaluare a riscurilor efectuată de autoritatea în custodia căreia era reclamantul, nu este clar modul în care procurorul și instanța ar fi putut ajunge la concluzia că măsura aplicată a fost determinată de un astfel de risc (a se vedea §§ 8, 11 și 12 de mai sus). Având în vedere absența oricărei afirmații conform căreia reclamantul a fost agresiv sau periculos pentru el însuși sau pentru alții sau a subminat într-un anumit moment securitatea în penitenciar, Curtea nu poate fi de acord cu argumentul Guvernului că măsura i s-a aplicat din motive de securitate.

36. De asemenea, Curtea notează că măsura de reprimare i-a fost aparent aplicată reclamantului pe o perioadă nedeterminată, deoarece în decizia sa consiliul închisorii nu a precizat durata măsurii și nici circumstanțele care ar determina dacă aceasta ar continua sau nu (a se vedea § 7 de mai sus). Dimpotrivă, se pare că măsura a fost menită să dureze până când consiliul închisorii, la una din ședințele ulterioare, ar fi hotărât să o întrerupă. Curtea consideră că un astfel de sistem rigid nu permite autorităților penitenciare să reacționeze rapid la schimbările în securitatea penitenciarelor. Prin urmare, acest sistem nu permite implementarea unui mecanism adecvat de limitare a aplicării măsurii de constrângere la timpul strict necesar (a se vedea Articolul 68.3 din Normele Europene privind închisorile, citat în § 18 de mai sus), în măsura în care acest lucru este necesar pentru siguranța și încarcerarea legală a deținutului respectiv (a se vedea Raportul General nr. 25 al CPT, § 74, citat în § 19 de mai sus).

37. Curtea notează argumentul Guvernului potrivit căruia măsura aplicată reclamantului nu era o sancțiune, ci mai degrabă o garanție a executării corecte a pedepsei pe viață și că reclamantul nu părea să fie pedepsit de două ori pentru aceeași faptă. Cu toate acestea, Curtea nu poate accepta acest argument, deoarece atât administrația penitenciarului, cât și procurorul au numit încătușarea o „sancțiune” (a se vedea § 11 de mai sus). Mai mult ca atât, natura acestei măsuri, care nu era în mod expres legată de un risc de securitate, după cum fusese stabilit mai sus, dar aparent a fost aplicată pentru a forța reclamantul să se comporte într-un mod anume, de asemenea confirmă că aceasta era o sancțiune cu scop atât punitiv, cât și de prevenire.

38. Mai important, Curtea ia notă de recomandarea CPT că măsurile de reținere nu ar trebui utilizate sistematic împotriva deținuților condamnați pe viață (Raportul General nr. 25, § 81, citat în § 19 de mai sus). Ea consideră că acestea ar trebui să fie efectuate doar ca o reacție proporțională cu un anumit risc; în plus, acestea ar trebui să dureze doar pentru o perioadă strict necesară cu scopul de a contracara acest risc (a se vedea § 36 de mai sus).

39. În cele din urmă, Curtea nu poate ignora faptul că dispozițiile legale aplicabile (în special Articolul 95 din Regulament – a se vedea § 15 de mai sus) prevăd încătușare doar în situații specifice, toate legate de eventualele riscuri de securitate sau de sănătate. Curtea consideră că ordinul nr. 4 (a se vedea § 17 de mai sus) nu a putut extinde dispozițiile regulamentului prin introducerea unui motiv suplimentar pentru încătușare, *i.e.* o încălcare a regulilor penitenciarelor care nu au legătură cu riscurile de securitate. Acest lucru a fost confirmat implicit de către administrația penitenciarului atunci când l-a informat pe reclamant că utilizarea cătușelor a fost reglementată de Regulament (a se vedea § 9 de mai sus). În plus, regulamentul a interzis sancționarea deținuților de două ori pentru aceeași faptă (a se vedea § 14 de mai sus), însă reclamantul a fost totuși sancționat pentru aceeași faptă, mai întâi cu mustrare, iar apoi cu încătușare.

40. Astfel, se pare că încătușarea reclamantului pentru acest tip de încălcare a regulamentului penitenciarului nu a fost prevăzută de acel Regulament și, prin urmare, era ilegală. Curtea constată, de asemenea, că instanța națională nu a comentat în niciun fel referirea expresă a reclamantului la această încălcare aparentă a dreptului intern.

41. Curtea concluzionează că reclamantul a fost sancționat prin faptul că a fost încătușat de fiecare dată când ieșea din celulă (în plus, pentru o perioadă nespecificată), în absența oricăror acuzații sau dovezi că acesta a reprezentat un risc pentru sănătate sau securitate, aparent pentru măsuri punitive și preventive și pe baza unei ordonanțe care a extins limitele dispoziției legale care permite o astfel de măsură. El s-ar fi simțit astfel pedepsit în mod nedrept și disproporționat, ceea ce a făcut ca apariția sa zilnică în cătușe în fața altor deținuți să fi fost aparent în detrimentul demnității sale umane. Din aceste motive, Curtea consideră că reclamantul a fost supus „tratamentului degradant” în sensul Articolului 3 din Convenție.

Prin urmare, a existat o încălcare a acestei prevederi în prezenta cauză.

II. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

42. Articolul 41 din Convenție prevede:

"Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă."

A. Prejudiciu

43. Reclamantul a pretins 10 000 de euro (EUR) pentru prejudiciul moral provocat de suferința, umiliința, demoralizarea și sentimentul de nedreptate care a rezultat din încălcarea drepturilor sale.

44. Guvernul a considerat că suma solicitată era excesivă și demonstra că scopul real al reclamantului în acest caz era de a avea un profit.

45. Curtea acordă reclamantului suma de 4 500 EUR pentru prejudiciul moral.

B. Costuri și cheltuieli

46. De asemenea, reclamantul a pretins 300 EUR pentru costurile și cheltuielile suportate în fața instanțelor naționale și 3 100 EUR pentru cele suportate în fața Curții. El a prezentat un contract cu avocatul său (cu sediul la Strasbourg), potrivit căruia el urma să-i plătească avocatului numai sumele care vor fi fost acordate de Curte. De asemenea, el a prezentat o listă detaliată a orelor pe care avocatul său le-a lucrat asupra cauzei sale (douăzeci și cinci de ore, la o rată de 120 EUR pe oră), precum și copii ale documentelor care confirmau cheltuielile legate de comunicarea dintre reclamant și avocatul său.

47. Guvernul a susținut că contractele, în care suma finală care trebuia plătită avocatului depindea de succesul litigiului respectiv, nu erau obligatorii pentru Curte. Prin urmare, numai cheltuielile care au fost efectuate în mod rezonabil urmau să fie rambursate. Probabil că reclamantul nu s-a întâlnit personal cu avocatul din Strasbourg și nu i-a plătit nimic. Prin urmare, contractul dintre ei a ascuns înțelegerea reală, i.e. interesul pentru un avocat străin să intervină într-un stadiu avansat al procedurii inițiate de reclamant fără vreo asistență legală a constat exclusiv în a solicita o sumă de bani din partea Guvernului.

48. Conform jurisprudenței Curții (a se vedea un exemplu recent *Merabishvili v. Georgia* [MC], nr. 72508/13, § 370, CEDO 2017 (extrase)), un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și a cheltuielilor numai în măsura în care s-a demonstrat că acestea au fost efective și în mod necesar suportate și sunt rezonabile ca și quantum. În cazul de față, ținând cont de documentele pe care le deține și de criteriile de mai sus, Curtea consideră rezonabilă acordarea sumei de 1500 EUR care să acopere costurile sub toate

aspectele, care urmează să fie redusă cu 850 EUR, deja achitați în calitate de asistență juridică.

C. Rata dobânzii

49. Curtea consideră oportun ca rata dobânzii de întârziere să se bazeze pe rata marginală a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Declară* că a avut loc o încălcare a Articolului 3 din Convenție;
3. *Hotărăște*:
 - (a) că Statul respondent trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu Articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume care urmează să fie convertite în lei moldovenești la rata aplicabilă în ziua efectuării transferului:
 - (i) 4 500 EUR (patru mii cinci sute de euro), plus orice taxă care poate fi percepută, cu titlu de prejudiciu moral;
 - (ii) 650 EUR (șase sute cincizeci de euro), plus orice taxă care poate fi percepută solicitantului, cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - (b) la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să se achite o penalitate la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge* restul cererii reclamantului pentru satisfacție echitabilă.

Redactată în limba engleză și notificată în scris la 29 mai 2018, în conformitate cu Articolul 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Hasan Bakırcı
Grefier adjunct

Robert Spano
Președinte